

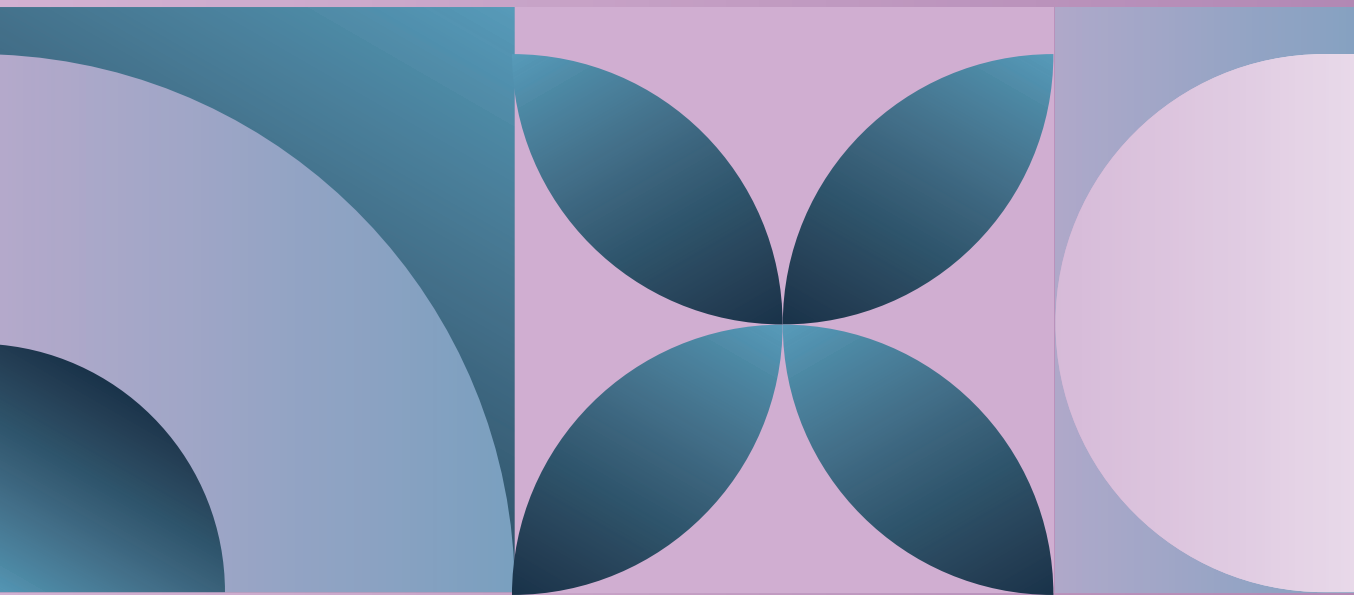

юнісеф для кожної дитини

ПОСІБНИК ДЛЯ ДОПОМОГИ У ВИПАДКАХ НАСИЛЬСТВА ТА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Ви родом з території, постраждалої від російсько-української війни. Або з території, ураженої війною чи кризою, яка змусила вас покинути країну. Ви пережили насильство або знаєте людину з вашого близького оточення, яка переживає насильство. Вам потрібна інформація про права жінок і дітей, які постраждали від насильства, які в них є можливості, як і до кого вони можуть звернутися. Якщо так, це посібник для вас.

І ВСТУП

Посібник, який перед вами, має на меті допомогти жінкам і дітям, які приїхали з території, що постраждала від російсько-української війни, або з будь-якої території, що постраждала від війни чи кризи, що змусило їх покинути свою країну. Він призначений для всіх жінок і дітей, які пережили насильство в сім'ї чи будь-яку іншу форму насильства або знаходяться під загрозою насильства чи будь-якої форми експлуатації. Це також корисно для всіх вас, хто підозрює, що хтось із вашого оточення піддається насильству. Посібник містить інформацію про права жертв насильства, які втекли до Чорногорії через російсько-українську війну, хто і як може надати допомогу та підтримку.

Досвід показує, що всі жінки та дівчата ризикують стати жертвами насильства та домашнього насильства. Жінки та дівчата часто не усвідомлюють, що вони є жертвами насильства. Зокрема, ми зростаємо в культурах, які багато в чому нормалізують насильство щодо жінок, виправдовують і применшують його, і часто посилають жінкам і дівчатам сигнал про те, що вони самі винні в насильстві, яке з ними відбувається. Жінки та дівчата, які є іноземними громадянками, мігранти, біженці та переміщені особи в Чорногорії, також знаходяться в зоні ризику. Вони не знають або дуже погано знають мову країни, в якій знаходяться. Бояться, бо не знають своїх прав. У них немає грошей або їх дуже мало, і вони не знають, яку інформацію та послуги вони можуть отримати безкоштовно. І, зрештою, не знають, як і в який спосіб підійти до установ/організацій.

Посібник перед вами готовий надати вам відповіді, які вам потрібні. Ми віримо, що посібник допоможе вам знайти інформацію про те, як звернутися по допомогу безпечним, надійним і конфіденційним способом.

Що містить посібник?

Довідник містить такі підрозділи:

1. Як розпізнати, що зі мною відбувається насильство
2. Міфи та факти про насильство над жінками та домашнє насильство
3. Червоні прапорці! Увага!
4. Як розпізнати сексуальне насильство та реагувати на нього
5. Як надати підтримку дітям, які постраждали від насильства
6. Які обов'язки соціальних працівників по відношенню до жертв насильства
7. Що говорить закон Чорногорії?

1. ЯК РОЗПІЗНАТИ, ЩО ЗІ МНОЮ ВІДБУВАЄТЬСЯ НАСИЛЬСТВО

Насильство – це все, що завдає мені шкоди, негативно впливає на моє фізичне чи психічне здоров'я, уповільнює та/або перешкоджає моєму розвитку. Його причиною завжди є нерівність у шансах, можливостях і ставленні, здебільшого на шкоду жінкам. Хоча будь-хто може стати жертвою насильства, у всіх культурах найбільше страждають жінки та дівчата. Насильство може бути фізичним, сексуальним, психологічним та економічним. Зловмисниками є переважно чоловіки, зазвичай це члени сім'ї чи інші люди, які є близькими нам і яким ми довіряємо. Нижче наведено більш детальний огляд

ПРО НАСИЛЬСТВО

Що це?	<ul style="list-style-type: none">• Дії, що обмежують мою волю чи свободу;• Це негативно впливає на моє фізичне та/або психічне здоров'я;• Це негативно впливає на мою особистість;• Це зменшує мої шанси• Це заважає мені реалізувати свій потенціал
Щодокого?	Може стосуватися кожного, але в основному вражає дівчат і жінок;
Яким чином?	<p>Насильство може бути:</p> <ul style="list-style-type: none">• Фізичне - його найлегше розпізнати, оскільки воно включає різні форми фізичного нападу - штовхання, тягання за волосся, викручування рук, ляпаси, удари, кидання або удари предметом, укуси, здавлювання шиї, удушення, удари, притискання до стіни...• Психологічне – включає крики, приниження, залякування, погрози завдати шкоди жінці, її оточенню чи їй самій, погрози самогубством, знищення речей, заборона відвідувати/бачитися з друзями, пасивна агресія, відмова від емоцій і турботи, ігнорування , переривання спілкування, відмова розмовляти, газлайтінг*, моніторинг телефону та вимагання доступу до телефону/електронної пошти/соцмереж, вимога знати, де і з ким знаходиться, заборона розмовляти з іншими чоловіками, визначення того, що жінка може носити, заборона виходити з дому, вилучення ключів від автомобіля, замикання, приниження в очах інших, шантаж щодо дітей, погрози принизити жінку в очах інших та інші форми поведінки, спрямовані на нанесення психологічної шкоди жінці задля встановлення контролю.• Сексуальне – включає зґвалтування або спробу зґвалтування, примушування до сексуальних дій або перегляду порнографії, сексуальні домагання чи шантаж, репродуктивне примушення, сексуальну торгівлю жінками та сексуальну експлуатацію жінок через проституцію, порнографію та сексуальне рабство та сексуальні домагання.• Економічне– включає обмеження доступу до грошей у домогосподарстві, конфіскацію особистих грошей, відмову у наданні грошей на особисті потреби, заборону жінці вийти на роботу/працювати поза домом. <p>*Газлайтінг означає переконувати когось, що їхні почуття та думки неправильні, що з цією людиною щось не так і що вона щось неправильно зрозуміла.</p>
Хто здійснює?	Кривдником може бути кожен. Зазвичай це члени родини та/або інші люди, з якими ми часто контактуємо та/або близькі нам люди.

Важливо не забувати, що кожен з нас може зазнати насильства і це ніколи не є нашою провинною чи відповідальністю

Найчастіше оточення і жертва насильства можуть розпізнати, коли відбувається фізичне насильство. Проте перед цим потерпіла тривалий час зазнавала інших форм насильства, які ні вона, ні оточення не вміли розпізнати. Це могло бути додатково непомітно, тому що жертва мінімізувала це, звинувачувала себе, вірила, що це припиниться, відчувала сором, була залякана. Тривалий вплив насильства викликав у неї відчуття невпевненості, вона не вірить у власні сили.

Важливо знати, що образливі партнерські стосунки мають свій типовий цикл (графік нижче), який складається з 4 етапів рис. 1:

1. Фаза напруги винуватця насильства
2. Фаза гострого насилля
3. Фаза зниження напруги або фаза «медового місяця».
4. Мирні періоди стають все коротшими

У першій фазі спостерігається зростання напруги. Кривдник стає все більш агресивним, а жертва відчуває все більший страх. Насильницький акт, вибух насильства, є наступною фазою, причина здебільшого банальна: обід був поганим, діти були надто голосними, жертва не відповідала на телефонні дзвінки, вона витратила забагато грошей, купуючи продукти. .. Після насильства у винуватця насильства з'являється докори сумління. Він просить вибачення, дає обіцянки, купує подарунки, висловлює безпорадність. Це фаза «медового місяця», в якій заперечуються труднощі, покращується спілкування, партнери стають фізично ближчими. Коли ця фаза закінчується, напруга знову починає зростати. Починається новий цикл насильства, який щоразу закінчується непевним і ризикованим фіналом. Особливо важливо відзначити, що з плином часу фаза медового місяця закінчується, а фаза спокійного періоду стає все коротшою. В один момент є лише фаза напруги і фаза гострого насильства.

Важливо, щоб і жертва, і люди, які її оточують, розпізнали ці закономірності. Розпізнаючи їх, ми будемо знати, що вийти з насильства нелегко. Викликів багато, але їх можна подолати. Тому що вихід з насильних відносин – це завжди найкраще життєве рішення.

ЧОМУ ВАША ВТЕЧА ВІД НАСИЛЬСТВА Є НАЙКРАЩОЮ ДЛЯ ДІТЕЙ

Нас неправильно вчили вірити, що насильство, якому ми піддаємося, не впливає на наших дітей, і часто саме через них ми залишаємося в ситуації насильства. Діти, які стають свідками насильства або знають, що в сім'ї присутнє насильство, завжди є жертвами насильства. Наслідки цього насильства є далекосяжними та мають довгострокові наслідки для дітей. Діти можуть ставати між батьками. Або замикаються у своєму світові і мовчки, ні з ким не ділячись, несуть тягар насильства. Їм часто наказують не розголошувати те, що відбувається в сім'ї, тож окрім тягара насильства, вони також несуть тягар таємниці.

2. МІФИ ТА ФАКТИ ПРО НАСИЛЬСТВО В ІНТИМНИХ ТА ПАРТНЕРСЬКИХ ВІДНОСИНАХ

МІФ 1: Жінки допускають насильство з боку інтимного партнера, і, якщо вони справді цього хочуть, вони можуть залишити своїх насильників.

ФАКТ 1: Жінка ні за яких обставин не заслуговує на насильство. Насильство над жінками не можна виправдати. Кривдники використовують комбінацію тактик контролю та насильства, що надзвичайно ускладнює вихід із насильства. Важливо також розуміти, що жінки, які зазнали насильства в інтимних стосунках, стикаються з підвищеним ризиком повторення та навіть ескалації насильства, коли вони намагаються вийти з цих стосунків, щоб забезпечити безпеку для себе та своїх дітей. Жінкам також не вдається розірвати такі стосунки через почуття сорому та провини, відсутність безпечного житла або переконання, що розлучення шкідливе для дітей.

МІФ 2: Конфлікти та розбіжності є невід'ємною частиною будь-яких стосунків.

ФАКТ 2: «Будь-хто може втратити контроль» — це часто використовуване виправдання для вибачення насильства з боку інтимного партнера та домашнього насильства. Однак насильство полягає не у «втраті» контролю – навпаки, це «здобуття» контролю шляхом використання погроз, залякування та сили. Насильство у стосунках, партнерських відносинах, у сім'ї – це ненормально – це результат потреби чоловіків у встановленні влади та контролю.

МІФ 3: Чоловіки та жінки однаково жорстокі один до одного.

ФАКТ 3: Більшість тих, хто постраждав від насильства, особливо насильства з боку інтимного партнера, – це жінки та дівчата. У всьому світі майже половина (47%) усіх жінок-жертв вбивств у 2012 році були вбиті інтимними партнерами або членами сім'ї, у порівнянні з менш ніж 6% чоловіків-жертв вбивств (UNODC 2013). Згідно з даними ЄС, 67% випадків фізичного насильства та 97% випадків сексуального насильства вчиняються чоловіками та щодо жінок (FRA 2014).

МІФ 4: Домашнє насильство трапляється лише з певними типами людей.

ФАКТ 4: Насильство щодо жінок є глобальною проблемою пандемічних розмірів. Кожна третя жінка у світі зазнавала фізичного та/або сексуального насильства з боку інтимного партнера або сексуального насильства з боку чоловіка, який не є її партнером (ВООЗ, 2018 р.) У Європі 27% дівчат і жінок віком від 15 до 49 років зазнавали фізичного та/або сексуального насильства з боку теперішнього чи колишнього чоловіка чи інтимного партнера. Домашнє насильство стосується всіх жінок, незалежно від їх соціально-економічного статусу, освіти, етнічного походження, релігії чи сексуальної орієнтації.

МІФ 5: Насильство означає лише фізичне насильство: удари, укуси, ляпаси, штовхання тощо.

ФАКТ 5: Фізичне насильство є лише однією з форм насильства. Насильство щодо жінок – це «будь-який акт гендерного насильства, який призводить або може призвести до фізичних, сексуальних або психічних ушкоджень або страждань жінок» (CEDAW, стаття 1). Деякі дослідження показують, що жінки часто вважають психологічне насильство та приниження більш травматичним, ніж фізичні напади.

МІФ 6: Причиною насильства є алкогольна та/або наркотична залежності.

ФАКТ 6: Хоча зловживання психоактивними речовинами присутнє у багатьох випадках домашнього насильства та послаблює самоконтроль, воно є лише сприятливим фактором, а не причиною насильства. Ні вживання алкоголю, ні наркотиків не можна вважати виправданням насильства. Не всі кривдники вживають наркотики чи алкоголь, і не всі люди, які вживають наркотики чи алкоголь, схильні до насильства.

МІФ 7: Жінки повинні терпіти насильство, щоб зберегти сім'ю.

ФАКТ 7: Кожна жінка має право на безпеку, гідність і життя без насильства. Кожна жінка, яка пережила насильство, має право на самостійне рішення – вона може вирішити залишитися зі своїм насильницьким партнером або покинути його, і в обох випадках вона має право на підтримку та захист з боку держави. Аргумент про те, що жінки повинні залишатися у насильницьких стосунках, часто виправдовується перевагами для дітей. Проте доведено, що безпека та здоров'я дітей перебувають під загрозою не лише тоді, коли діти зазнають насильства, а й коли вони є свідками насильства в сім'ї.

3. ЧЕРВОНІ ПРАПОРЦІ!!! УВАГА!!!

Будьте обережні, якщо він:

1. звинувачує вас в тому, що сталося, і применшує свою насильницьку поведінку
2. намагається ізолювати вас від родини та друзів
3. погано і жорстоко поводить з тваринами
4. перевіряє кожен твій крок
5. надто нав'язливий і занадто швидко веде у надмірно емоційні стосунки
6. вимагає від вас відмовитися від своїх мрій і планів
7. виявляє неповагу або принижує вас публічно, це вказує на небезпеку
8. вживає зневажливі слова, коли говорить про твою родину
9. використовує насильство у проявах любові
10. поводить так, ніби нічого не сталося після насильницької дії
11. проявляє ревності

Безсилля, сором, розгубленість, страх помсти, почуття провини, сумніви в собі, пошук власної відповідальності, прийняття «ярлика», який нав'язує вам кривдник, ототожнення уявлення про себе з тим, який нав'язує кривдник...

УВАГА!!!

Замість того, щоб запитувати: що я роблю не так? Краще запитати: що він робить не так?

Те, що з тобою трапилося, це злочин! Ти не можеш спровокувати та бути винною у поведінці кривдника!

10 особистих заповідей:

- Я відмовляюся брати відповідальність за поведінку свого партнера
- Я більше не буду звинувачувати себе в насильстві, яке я зазнала
- Починаючи з сьогоднішнього дня, я в першу чергу подбаю про себе, щоб добре піклуватися про своїх дітей
- Я усвідомлюю, що мої почуття та ідеї цінні та заслуговують на увагу
- Я прощаю собі свої помилки, бо знаю, що не повинна бути ідеальною
- Я добре відчуваю себе та свою здатність функціонувати як дорослий
- Я приймаю реальність і справляюся з нею замість того, щоб нарікати на те, що могло бути або що було
- Я визнаю своє право на незалежність дорослих
- Я більше нікому не дозволю ставитися до мене принизливо та агресивно
- Я буду приділяти багато часу та зусиль собі, щоб у мене були здорові стосунки з іншими

Ще сьогодні позвоню за телефоном 080 111 111

, не купайтесь и не мойте влагалище (даже если это первое, что вы хотите сделать в

4. ЯК РОЗПІЗНАТИ СЕКСУАЛЬНЕ НАСИЛЬСТВО ТА РЕАГУВАТИ НА НЬОГО

Сексуальне насильство – це всі форми сексуальної поведінки, які відбуваються без згоди, тобто відбуваються із застосуванням сили та/або погроз.

Він включає такі види:

- Сексуальні домагання — небажана сексуальна поведінка, яка ставить вас у незручну ситуацію приниження чи сорому, і яка не обов'язково передбачає фізичний контакт. Найчастіше це небажані сексуальні зауваження, пропозиції, жарти, непристойні розмови, поведінка (вираз обличчя, рухи, знаки руками або частинами тіла), показ порнографії та подібні ситуації, які можуть трапитися в різних місцях — на вулиці, на на робочому місці, в школі, в університеті, в громадському транспорті, в ресторані, в кафе.
- Сексуальний шантаж — пропозиція або вимога послуг сексуального характеру, зроблені вам роботодавцем, керівником або іншою відповідальною особою, що обумовлює зміну статусу на роботі, в школі, в організації тощо.
- Примусові статеві акти — сексуальна поведінка, яка здійснюється під примусом та/або загрозою, наприклад небажане/примусове доторкання до тіла, доторкання до інтимних частин тіла, примусова мастурбація тощо.
- Спроба зґвалтування — будь-яка спроба вагінального, анального чи орального проникнення пенісом, рукою чи предметом проти вашої волі.
- Зґвалтування — небажані/насильницькі форми вагінального, анального та орального проникнення за допомогою пеніса, рук або предметів.
- Інцест — сексуальне насильство з боку людей, які є з вами кровними родичами.
- Сексуальне насильство з боку людей, яким ви довіряєте (тренер, вчитель, сусід, друг родини).
- Іншими формами сексуального насильства є: сексуальне рабство, проституція, торгівля жінками з метою сексуальної експлуатації, сексуальне насильство над дітьми, порнографія, публікація чужих інтимних записів (фото та відео) сексуального змісту, примусові шлюби, примусова вагітність, дошлюбні перевірки цноти жінок тощо.

Що робити, якщо ви недавно пережили зґвалтування?

- Ідіть у безпечне місце.
- Викличте поліцію.
- Подзвоніть подрузі/другові або членові родини.
- Зателефонуйте на Національну SOS-лінію для постраждалих від домашнього насильства за номером 080 111 111 або зверніться по допомогу до іншої жіночої організації, зазначеної в Додатку 1 посібника.
- Зберігайте всі фізичні докази — не приймайте душ, не мийтеся та не мийте піхву (хоча це перше, що ви б зробили в цей момент).
- Зберігайте одяг, який був на вас під час нападу. Не періть його.
- Не пересувайте предмети в місці нападу. Якщо можете, сфотографуйте місце нападу.

Ви повинні знати: кожна людина має свій запас сил і здатність долати труднощі, що стосується травматичних ситуацій. Відновлення після сексуального насильства можливе.

5. ЯК НАДАТИ НАЙКРАЩУ ПІДТРИМКУ ДІТЯМ- ЖЕРТВАМ НАСИЛЬСТВА

Ви перша людина, яка надає підтримку дитині, що пережила насильство. Опинившись у такій ситуації, майте на увазі наступне:

- Реагуйте спокійно, щоб не налякати дитину
- Переконайтеся, що ви сидите з дитиною так, щоб ваші очі були на одному рівні
- Скажіть дитині, що вона не винна в насильстві, яке зазнала
- Завжди серйозно ставтеся до того, що вам говорить дитина
- Поставте кілька запитань, щоб переконатися, що ви правильно розумієте, про що говорить дитина
- Ніколи не обмежуйте плач дитини
- Не наполягайте на тому, щоб дитина продовжувала з вами розмову, якщо вона цього не хоче.
- Будьте спокійні та терплячі
- Не показуйте свій шок, недовіру, гнів або будь-яку іншу реакцію, яка може вразити дитину
- Не давайте обіцянок, які не можете виконати, наприклад казати «все буде добре», коли ви не можете гарантувати дитині, що все буде добре...
- Виявляйте повагу до думок, переконань і поглядів дитини
- Використовуйте втішні слова, наприклад: «Я тобі вірю», «Вдячна, що ти мені це розповіла/розповів», «Це сміливо з твого боку розмовляти зі мною»
- Не виявляйте почуттів здивування чи презирства
- Не вимагайте більше інформації, ніж пропонує дитина
- Не залишайте дитину одну, якщо вона шокована: коли, наприклад, плаче, коли гнівається або перебуває в стані шоку)

Якщо ви підозрюєте насильство над дитиною/дітьми, ви зобов'язані проінформувати про це компетентні служби захисту дітей, тобто центри соціальної служби. Ви також можете передати повідомлення на Національну SOS-лінію для постраждалих від домашнього насильства 080 111 111, яка перешле її до центрів соціальної служби без вказівки джерела, що надав нам інформацію.

6. ЯКІ ОBOB'ЯЗКИ ГУМАНІТАРНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПЕРЕД ЖЕРТВАМИ НАСИЛЬСТВА

У випадках підозри на насильство гуманітарні працівники зобов'язані надати базову підтримку жертві та надати інформацію безпечним та етичним способом. Вони зобов'язані:

- бути проінформованими про постачальників послуг із захисту жертв насильства, які доступні для вас у вашій місцевій громаді. Вони повинні знати про послуги, що надаються іншими установами та організаціями у формі медичних послуг, психосоціальної підтримки, притулку або допомоги нехарчовими продуктами, напр. жіночі групи, організації підтримки людей з обмеженими можливостями, служби підтримки залежних тощо. Якщо їх немає, вони повинні знати, які загальні служби доступні у вашому чи сусідньому муніципалітеті, які можуть бути корисними.
- вони носять із собою підготовлений список постачальників послуг, який вони повинні надати вам, щоб вам було легше знати, до кого звернутися по допомогу.
- надавати безосудну та недискримінаційну підтримку людям, які її потребують, незалежно від статі, сексуальної орієнтації, гендерної ідентичності, сімейного стану, інвалідності, віку, етнічної чи релігійної приналежності, незалежно від того, хто є винуватцем насильства та в якій ситуації було вчинено насильство. Їм заборонено говорити вам, як жертві, що робити, їм заборонено надавати будь-яку консультативну діяльність.

Дії гуманітарних працівників мають бути такими, щоб поставити вас у “центр втручання”. Вищевикладене передбачає дотримання наступних принципів:

- Повага – їхня поведінка має відображати повагу та не загрожувати вашій людській гідності. У своїх діях вони мають керуватися повагою до вашого вибору, бажань і прав.
- Безпека - безпека жертви є абсолютним пріоритетом.
- Конфіденційність – люди мають право вибирати, чи розповідати свою історію та кому. Гуманітарні працівники не повинні розкривати ім'я чи іншу особисту інформацію, наприклад у звітах, розмовах, записах тощо без згоди потерпілого.
- Заборона дискримінації - всі особи, які потребують допомоги, повинні мати однакове равноправне ставлення.

6.1. ЗЕЛЕНИЙ І ЧЕРВОНИЙ ПРАПОРЦІ В ДІЯХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Гуманітарні працівники повинні стежити за своєю невербальною поведінкою: своїми рухами, тоном, поставою тіла, виразом обличчя, зоровим контактом – поглядами, які вони кидають під час розмови з людиною, яка зазнала насильства.

Демонстрація влади:

Етична поведінка гуманітарних працівників має вирішальне значення при наданні допомоги людині з досвідом насильства. Під час розмови з людиною вони не можуть демонструвати владу над нею:

- вони не пропонують рішення, ідеї та пропозиції;
- вони не говорять і не посилаються на особисті обставини, переживання та почуття;
- не контролюють процес і не спрямовують розмову;
- не намагаються представити себе відмінним експертом;
- вони не намагаються справити враження на людину, якій допомагають, ставлячи «розумні запитання» та наводячи вражаючі факти.

Зелені прапорці (етичні дозволи):

- Вони завжди дозволяють людині звернутися до них. Вони прислухаються до її потреб.
 - Вони запитують, як вони можуть допомогти, спочатку з основними та терміновими потребами, напр. деяким жертвам може знадобитися негайна медична допомога або одяг.
 - Запитують потерпілого/потерпілу, чи підходить місце де він/вона зараз перебуває для ведення розмови. Якщо жертва перебуває в компанії іншої людини, обов'язково треба переконатися, що говорити з жертвою про її досвід перед цією особою безпечно.
 - Вони надають практичну підтримку, напр. пропонують воду, місце для сидіння, носову хустинку тощо.
 - Якщо можливо, вони просять жертву обрати довірену особу, з якою вони почуваються безпечніше, щоб підтримувати або перекладати, якщо це необхідно.
- Червоні прапорці (етичні заборони):**
- Вони не повинні ігнорувати людину, яка звертається до них і каже, що пережила щось погане, неприємне, неприйнятне та/або насильство.
 - Вони не повинні нав'язувати допомогу шляхом порушення приватного життя або агресивної поведінки;
 - Вони не повинні надмірно реагувати, повинні зберігати спокій.
 - Вони не повинні тиснути на жертву, щоб отримати більше інформації, ніж жертва хоче надати. Подробиці того, що трапилось і хто що зробив, не є важливими та не стосуються їх як слухачів і постачальників інформації про доступні послуги.
 - Не можуть запитувати, чи зазнавала інша людина насильства, зґвалтування, фізичного нападу тощо.

Слухання:

Зелені прапорці (етичні дозволи):

- Вони більше слухають, ніж говорять.
- Всю інформацію вони вважають конфіденційною. Якщо жертва потребує поради та вказівок щодо того, якій найкраще допомогти, вони повинні попросити її дозволу на те, щоб жертва поговорила з фахівцем або колегою. Під час такого спілкування вони не повинні розголошувати особисті дані жертви.
- Вони виказують комфорт і підтримку; вони дають зрозуміти людині, що вона не винна в тому, що з нею відбувається;

Червоні прапорці (етичні заборони):

- Вони не задають питання “Що сталося?”
- Вони не порівнюють досвід однієї людини з досвідом іншої людини.
- Своїм ставленням вони не показують, що вважають ситуацію «не жахливою» або «не важливою». Єдине, що має значення, це те, як ставиться до події потерпіла.
- Вони не сумніваються і не заперечують те, що їм каже жертва. Вони не забувають, що їхня роль полягає в тому, щоб слухати без осуду та надавати інформацію про доступні послуги.
- Вони не можуть робити нотатки, не можуть фотографувати, не можуть записувати розмову або передавати інформацію третім особам, у тому числі ЗМІ.

НАПРАВЛЕННЯ:**Зелені прапорці (етичні дозволи):**

- Вони поважають право жертви вирішувати самостійно.
- Вони надають всю інформацію про всі доступні послуги, навіть якщо мова йде про послуги, які не спеціалізуються виключно на насильстві
- Вони повідомляють потерпілому/потерпілій, що він/вона не повинен/на приймати рішення відразу, що він/вона має право передумати, відкликати своє рішення і пізніше вирішити, до якої служби йому/їй звернутися ;
- Вони запитують, чи є людина, друг, член родини, опікун чи довірена особа, до якої жертва може звернутися за допомогою та підтримкою.
- Вони пропонують свій телефон, якщо він безпечний, щоб потерпілий/потерпіла зв'язався/лася з довіреною особою.
- Вони запитують дозволу у жертви, перш ніж вживати будь-яких дій.
- Завершають розмову висловлюваннями підтримки.

Червоні прапорці (етичні заборони):

- Вони не повинні перебільшувати в описі своїх навичок, не повинні давати «помилкових обіцянок» або неправдивої інформації.
- Вони не повинні давати поради чи думки про те, що краще робити або що робити далі.
- Не припускати, що вони знають, чого хтось хоче або потребує. Деякі практики можуть поставити цю особу під більший ризик стигматизації, помсти чи шкоди.
- Вони не можуть бути посередниками між особою, яка зазнала гендерного насильства, та будь-якою іншою особою (кривдником або третьою особою, наприклад, членом сім'ї, членом ради місцевої громади, лідером цієї громади тощо).
- Вони не повинні нікому передавати подробиці справи та особисту інформацію жертви. Це також стосується членів родини жертви, поліції, громадських органів влади, колег, керівників тощо. Передача цієї інформації може призвести до подальшої шкоди жертві.
- Вони не повинні запитувати та/або зв'язуватися з жертвою після того, як закінчили розмову з нею.

Якщо ви не впевнені, чи гуманітарні працівники надали вам належну допомогу та підтримку, ви можете вирішити сумнів, відповівши ТАК на наступні твердження.

Гуманітарний працівник:

- Підтримав мій життєвий вибір і рішення
- Він слухав мене з повагою
- Він сприйняв мене серйозно
- Він переконався, що я отримав/ла потрібну інформацію
- Він запропонував мені нові способи поглянути на проблему
- Він запропонував мені вибір між різними точками зору
- Він пояснив мені, що насильство не є моєю провиною чи відповідальністю
- Він пояснив мені обов'язки інституцій
- Він поважав мою поведінку, незалежно від того, погоджувався він з цим чи ні
- Він поважав мої особисті якості та походження
- Протягом усього процесу я відчував/ла повагу

**НАЙШВИДСА ТА НАЙДОСТУПНІША СЛУЖБА ПІДТРИМКИ ЖІНОК ТА ДІТЕЙ,
які постраждали від насильства, у Чорногорії
НАЦІОНАЛЬНА SOS-ЛІНІЯ ДЛЯ ЖЕРТВ
ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА 080 111 111**

**АНОНІМНО, БЕЗКОШТОВНО, КОНФІДЕНЦІЙНО,
ДОСТУПНО ЦІЛОДОБОВО УКРАЇНСЬКОЮ ТА РОСІЙСЬКОЮ МОВОЮ,
ПОВАЖАЄ ВАШУ АВТОНОМІЮ У РІШЕННЯХ**

Ви можете розраховувати на:

Підтримку і розуміння

**Інформацію про права та послуги допомоги, на які ви можете розраховувати
в Чорногорії**

Правову допомогу та представництво в суді

Психологічну допомогу

Термінове реагування в поліцію, соціальну службу та інші установи

Адвокацію в усіх установах для швидшого вирішення проблем

Посередництво в забезпеченні безпечного проживання

ДОСТУПНІ СЕРВІСИ

SOS-лінії та громадські організації, які надають послуги жінкам і дітям, які постраждали від насильства

№	Служба	Email	Інформація
1	Національна SOS-лінія з питань домашнього насильства - Допомога та підтримка жінкам і дітям українською та російською мовами	niksicsos@gmail.com	tel: 080 111 111 Анонімно, безкоштовно, конфіденційно, доступно 24/7 Facebook: https://www.facebook.com/profile.php?id=100088498305955
2	Безпечний жіночий будинок Подгориця	shelter@t-com.me	Tel: 069/013 321
3	SOS телефон Подгориця	sos_pg@t-com.me	Tel: 020/232 254
4	SOS телефон Улцинь	hnelaj@hotmail.com	Tel: 067/ 501 950
5	SOS телефон Плав	sos_telefon@yahoo.com	Tel: 068/450 452
6	SOS телефон Бієло Поле	Sosbp@t-com.me	Tel: 067/ 980 072
7	SOS телефон Беране	sos.berane@t-com.me	Tel: 068/ 659 960
8	NVO KSENA Херцег-Нові	sanja.crnica@ksena.me	tel: 069/330 730
9	НДО Вона Фиде Плевля		Tel: 067/216 621
10	НДО IKRE Рожає	hvelida@t-com.me	Tel: 068/851 095
11	НДА Черногорське жіноче лобі	mzenskilobi@t-com.me	Tel: 069/647 095
12	Центр прав жінок	wrcevents.mne@gmail.com	Tel: 020 664 123 067 166 800

Притулки для жінок і дітей, які постраждали від насильства

1	SOS-притулок для жінок та дітей з досвідом насильства - Допомога та підтримка українською та російською мовами	niksicsos@gmail.com	tel: 080 111 111 Facebook https://www.facebook.com/profile.php?id=100088498305955
2	Безпечний жіночий будинок Подгориця	shelter@t-com.me	Tel: 069/013 321

Служби для жертв сексуального насильства та репродуктивного здоров'я

1	JUVENTAS	info@juventas.me	Tel: 067 632 245
---	----------	------------------	------------------

Служби для потенційних та жертв торгівлі людьми

1	Національна лінія SOS для постраждалих від торгівлі людьми		Tel: 11 6666
---	--	--	--------------

Служби підтримки психозалежних та їхніх родин

1	НДО Preporod Нікшич	preporod@t-com.me	Tel: 080 081 400 Безкоштовно, анонімно, конфіденційно
2	Центр RETO		Tel: 069/ 920 200

3	JU Центр розміщення та реабілітації Kakaricka Gora	tel: 080 082 000 Безкоштовна SOS лінія Місячне лікування коштує 230 євро
4	ZU Спеціальна лікарня психіатрії Котор	jukakarickagora@t-com.me Tel: 069/ 040 412
5	НДО JUVENTAS	info@juventas.me Tel: 020/220 198
6	НДО CAZAS	Tel: 067/602 345
7	НДО 4LIFE	Tel: 020/625 783
Служби підтримки людей з обмеженими можливостями		
1	Асоціація молоді з обмеженими можливостями Чорногорії	Tel: 020/265 650 067/801 761
Служби підтримки ЛГБТ		
1	ЛГБТ асоціація Queer Montenegro	Tel: 068/309 399
Центри/відділи безпеки		
1	Андрієвиця - відділ безпеки	tel: 122 067/ 184 882
2	Бар - Центр безпеки	Tel: 122 030/312-168, 067/184-842
3	Сутоморе - відділ безпеки	Tel: 122 030/374-120 067/189-568
4	Беране - Центр безпеки	Tel: 122 067/184-845
5	Бієло Поле - Центр безпеки	Tel: 122 050/432-200 067/184-844
6	Будва - Центр безпеки	Tel: 122 033/451-183 067/184-868
7	Даниловград - відділ безпеки	Tel: 122 067/184-871
8	Жабляк - відділ безпеки	Tel: 122 052 361 210 067/184-874
9	Колашин - відділ безпеки	tel: 122 067/184-872
10	Котор - відділ безпеки	tel: 122 067/184-869
11	Мойковац - відділ безпеки	tel: 122067/184-885
12	Нікшич - Центр безпеки	tel: 122 040/213-111 067/184-841

13	Плав – відділ безпеки		tel: 122 051/251-179 067/184-879
14	Плужине - відділ безпеки		tel: 122 040 271-130 067-184-883
15	Плевля - Центр безпеки		tel: 122 067/184-846
16	Подгориця - Центр безпеки		tel: 122 067/184-840
17	Рожає - відділ безпеки		tel: 122 051 271-363 067/184-875
18	Тіват - відділ безпеки		tel: 122 032/671-422 067/184-870
19	Улцинь - відділ безпеки		tel: 122 030 412 638 067 184 867
20	Херцег-Нові - Центр безпеки		tel: 122 031/321 396 067/184-843
21	Цетіньє - відділ безпеки		tel: 122 067/184-873
22	Шавник – відділ безпеки		tel: 122 040/266-381 067/184-884
Центри соціальної роботи			
1	Андрієвиця		051/230-920 067/239-542
2	Бар		030/312-610 067/ 214-009
3	Беране		051/230-128 067/602-337
4	Бієло Поле		050/432-024 067/000-258
5	Будва		033/452-887 067/612-182
6	Даниловград		020/812-584 067/255-192
7	Жабляк		052/360-150 067/ 625-325
8	Колашин		020/865-645 067/363-632
9	Котор		032/322-622 067/613-064

10	Мойковац		050/472-101 067/363-631
11	Нікшич		040/215-192 069/062-999
12	Плав		051 255-075 067/230-277
13	Плужине		040/271-144 067/874-387
14	Плевля		052/301-264 067/216-222
15	Подгориця		020 230 567, 020/230-572, 067/449-133
16	Тузі		020/875-579
17	Голубовці		020/226-590
18	Рожає		051/271-009, 067/627-453
19	Тіват		032/674-646, 067 612 504
20	Улцинь		030/412-205, 067/027-975
21	Херцег-Нові		069/303-561
22	Цетіньє		041/231-890, 067/625-232
23	Шавник		040/266-142, 067 274 272

Інститут Захисника прав і свобод людини

1	Захисник прав і свобод людини	ombudsman@t-com.me	Tel: 020 241 642 020 241 717
2	Заступник захисника прав людини і свобод з прав дитини	ombudsman@t-com.me	Tel: 020 225 395
3	Офіс захисника прав і свобод людини	ombudsman@t-com.me	Tel: 069 241 102
4	Офіс захисника прав і свобод людини	ombudsman@t-com.me	Tel: 069 241 103

7. ТО ЩО КАЖУТЬ ЗАКОНИ В ЧОРНОГОРІЇ?

Закон про захист від домашнього насильства

Стаття 2.

Насильство в сім'ї – це дія чи бездіяльність члена сім'ї, яка ставить під загрозу фізичну, психологічну, сексуальну чи економічну цілісність, психічне здоров'я та спокій іншого члена сім'ї, незалежно від місця його вчинення.

Стаття 8.

Форми насильства. Загроза фізичній, психологічній, сексуальній чи економічній цілісності, психічному здоров'ю та спокою іншого члена сім'ї виникає якщо член сім'ї:

- 1) застосовує фізичну силу незалежно від того, чи було завдано тілесних ушкоджень іншому члену сім'ї;
- 2) погрожує нападом або створює небезпеку, яка може спричинити почуття особистої незахищеності чи психічного страждання в іншого члена сім'ї;
- 3) словесно нападає, лається, обзиває зневажливими словами та іншим чином ображає іншого члена сім'ї;
- 4) обмежує свободу спілкування іншого члена сім'ї з третіми особами;
- 5) виснажує його роботою, позбавляє сну та інших видів відпочинку, погрожує вигнати з квартири та забрати дітей;
- 6) сексуально домагається іншого члена сім'ї;
- 7) переслідує та іншим чином грубо домагається іншого члена сім'ї;
- 8) пошкоджує або знищує спільне майно чи майно іншого члена сім'ї або намагається це зробити;
- 9) позбавляє іншого члена сім'ї основних засобів до існування;
- 10) зухвалою поведінкою загрожує сімейному спокою члена сім'ї, з яким він не проживає спільно.

Загроза фізичній, психологічній, сексуальній чи економічній цілісності, психічному здоров'ю та спокою іншого члена сім'ї також вважається присутньою, якщо член сім'ї не піклується належним чином про:

- 1) харчування, гігієну, одяг, медичне обслуговування дитини, систематичне відвідування нею школи; не перешкоджає спілкуванню в шкідливому для дитини товаристві, бродяжництву, жебрацтву чи крадіжкам, та іншим чином переважно нехтує вихованням і навчанням дитини;
- 2) харчування, гігієну, одяг чи медичний захист іншого члена сім'ї, який перебуває під його опікою і який потребує особливої допомоги у зв'язку з хворобою, інвалідністю, похилим віком або іншими особистими обставинами, що унеможливають його самообслуговування.

Приховування члена сім'ї з особливими потребами вважається більш серйозною формою домашнього насильства.

Стаття 20

Обмежувальні заходи Проти особи, яка вчинила насильство, може бути застосовано один або декілька обмежувальних заходів:

- 1) виселення з квартири чи іншого житлового приміщення
- 2) заборона наближення;
- 3) заборона домагань і стеження;
- 4) обов'язкове лікування від залежності;
- 5) обов'язкове психосоціальне лікування.

Стаття 28

Терміновий заборонний припис - поліцейський може з метою усунення небезпеки для фізичної недоторканості постраждалої особи винести терміновий заборонний припис про виселення винного або заборону повернення до квартири чи іншого житлового приміщення, що не може тривати більше трьох діб.

Стаття 29

Застосування обмежувального заходу до та під час судового процесу – у випадку рішення, що захист постраждалій особі має бути надано без зволікання, орган з питань правопорушень може застосувати обмежувальний захід до початку та під час судового процесу не пізніше ніж протягом 48 годин з моменту отримання запиту. Орган з питань правопорушень може звернутися до центру соціальної служби або іншої установи соціального захисту та захисту дітей з проханням сприяти отриманню необхідних доказів і висловити своє бачення про доцільність затребуваного обмежувального заходу.

Кримінальний кодекс Чорногорії

Стаття 220. Насильство в сім'ї або сімейному союзі

(1) Особа, яка посягає на фізичну або психічну недоторканність члена його сім'ї або сімейного союзу шляхом застосування грубого насильства, карається штрафом або позбавленням волі строком до двох років.

(2) Якщо під час вчинення злочину, зазначеного в першому пункті цієї статті, була використана зброя, небезпечний інструмент чи інший засіб, здатний завдати тяжких тілесних ушкоджень або заподіяти тяжку шкоду здоров'ю, кривдник карається позбавленням волі строком від трьох місяців до трьох років.

(3) Якщо внаслідок діяння, зазначеного в частинах 1 і 2 цієї статті тяжке тілесне ушкодження або тяжку шкоду здоров'ю було завдано неповнолітній особі, кривдник карається позбавленням волі строком від одного до п'яти років.

(4) Якщо внаслідок діяння, зазначеного в частинах 1, 2 і 3 цієї статті, сталася смерть члена сім'ї чи сімейного союзу, кривдник карається позбавленням волі на строк від трьох до дванадцяти років.

(5) Особа, яка порушує обмежувальні заходи від домашнього насильства, встановлені судом або іншим державним органом на підставі закону, карається штрафом або позбавленням волі на строк до одного року.

Обмежувальні заходи

Стаття 77а. Обмежувальний припис

(1) Особа, яка вчинила кримінальне правопорушення проти статевої свободи, кримінальне правопорушення щодо насильства у сім'ї чи сімейному союзі і кримінальне правопорушення щодо інцесту, або будь-яке інше кримінальне

правопорушення, яке загрожує життю чи тілу іншої особи, чи кримінальне правопорушення стосовно нелегального виробництва, зберігання та розповсюдження наркотичних засобів карається судом, який постановляє заборону наблизитися до постраждалої особи чи групи осіб чи до певного місця, якщо існує небезпека вчинення кривдником таких самих чи подібних кримінальних правопорушень проти цих осіб або в цьому місці.

(2) Суд визначає тривалість запобіжного заходу, зазначеного в частині першій цієї статті, яка не може бути коротшою за один і довшою за п'ять років, починаючи з дня набрання рішенням законної сили, без врахування часу, проведеного у в'язниці.

(3) Після відбуття одного року від початку строку покарання, зазначеного в пункті 1 цієї статті, суд може за пропозицією засудженого призупинити його виконання, якщо він надасть докази, що більше не існує небезпеки, зазначеної у частині першій цієї статті.

(4) Суд повідомить про законно застосований захід, передбачений частиною першою цієї статті, спеціальний організаційний підрозділ міністерства, відповідального за правосуддя, який здійснює нагляд за виконанням умовно-дострокового звільнення.

Стаття 776. Виселення з квартири або іншого житлового приміщення

(1) Суд постановляє виселення з квартири чи іншого житлового приміщення особи, яка вчинила злочинне насильство в сім'ї чи сімейному союзі, якщо існує загроза повторного вчинення кривдником такого ж кримінального правопорушення.

(2) Суд визначає тривалість запобіжного заходу, зазначеного в частині першій цієї статті, яка не може бути меншою ніж три місяці або більшою ніж три роки, починаючи з дня набрання рішенням законної сили, за умови, що час, проведений у в'язниці, не входить у тривалість цього заходу.

(3) Особа, до якої застосовано захід, зазначений у частині першій цієї статті, зобов'язана негайно після набрання чинності постанови в присутності працівника поліції покинути квартиру чи інше житлове приміщення, що становить спільне домогосподарство.

(4) Через шість місяців після початку виконання постанови, зазначеної в частині першій цієї статті, суд може за пропозицією засудженого призупинити його виконання, якщо він надасть докази, що більше не існує небезпеки, зазначена у частині першій цієї статті.

(5) Суд повідомляє про законно винесений захід, передбачений частиною 1 цієї статті, спеціальний організаційний підрозділ міністерства, що відповідає за правосуддя, який здійснює нагляд за виконанням умовно-дострокового звільнення, та управління, відповідальне за справи поліції.

Стаття 168а. Переслідування

(1) Особа, яка наполегливо переслідує іншу таким чином, що може загрозувати її життю, здоров'ю, тілу чи способу життя, карається штрафом або позбавленням волі на строк до трьох років.

(2) Якщо правопорушення, згадане у частині першій цієї статті, вчинено проти колишнього шлюбного або позашлюбного партнера, кривдник карається позбавленням волі на строк від трьох місяців до п'яти років.

(3) Покарання, згадане в частині 2 цієї статті, застосовується до правопорушника, який вчинив злочин проти неповнолітньої особи, вагітної жінки або особи з інвалідністю.

(4) Якщо злочин, зазначений у частині першій цієї статті, спричиняє небезпеку для життя, здоров'я чи тіла іншої особи або близької їй особи, правопорушник карається позбавленням волі на строк від трьох місяців до п'яти років.

(5) Якщо внаслідок злочину, зазначеного в частині першій цієї статті, сталася смерть іншої особи або близької їй особи, правопорушник карається позбавленням волі на строк від одного до десяти років.

(6) Вважається, що кривдник постійно переслідує іншу особу в розумінні цієї статті, якщо протягом певного періоду часу він:

- 1) нелегально стежить або вчиняє інші дії з метою фізичного наближення до цієї особи;
- 2) намагається проти її волі встановити контакт із цією особою безпосередньо, через третю особу чи засоби зв'язку;
- 3) зловживає персональними даними цієї особи з метою замовлення товарів чи послуг;
- 4) погрожує посяганням на життя, тіло чи свободу цієї особи чи її близьких осіб;
- 5) вчиняє щодо цієї особи інші подібні дії.

Стаття 204. Зґвалтування

(1) Особа, яка вчиняє зґвалтування або прирівняну до нього дію без згоди іншої особи, карається позбавленням волі на строк від одного до восьми років.

(2) Особа, яка примушує іншу особу до зґвалтування або прирівняну до нього дію, шляхом застосування сили або шляхом прямої загрози життю чи тілу цієї або іншої особи, карається позбавленням волі на строк від двох до десяти років.

(3) Якщо злочин, зазначений у частині 1 або 2 цієї статті, вчинений шляхом погрози оприлюднення такої інформації про цю чи іншу особу, що зашкодить її честі чи репутації, або шляхом погрози іншим тяжким злом, правопорушник карається позбавленням волі на строк від одного до восьми років.

(4) Якщо внаслідок діяння, зазначеного в частині 1, 2 або 3 цієї статті постраждалій особі було завдано тяжке тілесне ушкодження, або якщо злочин був вчинений кількома особами, або в особливо жорстокий чи особливо принизливий спосіб, або щодо неповнолітньої особи, або злочин спричинив вагітність, правопорушник карається позбавленням волі на строк від п'яти до п'ятнадцяти років.

(5) Якщо внаслідок діяння, зазначеного в частині 1, 2 або 3 цієї статті, настає смерть особи, проти якої вчинено злочин, або злочин вчинено проти дитини, правопорушник карається позбавленням волі на строк не менше десяти років.

